

השפעת היצג מטרה על התנהגויות בריאות: מניעה לעומת גילוי

טל בכר וסיון ליבוביץ

סמינר שיפוט וקבלת החלטות בהנחיית ד"ר אייל גמליאל

מבוא: נהוג להבחין בין התנהגויות בריאות שמשמשות לגילוי לבין התנהגויות בריאות שמשמשות למניעה. התנהגויות גילוי מבוצעות על מנת לספק מידע על הנוכחות או ההיעדר של מחלה אפשרית, כגון בדיקת איידס. לעומת זאת, התנהגויות מניעה תפקידה למנוע התחלה או התפתחות של מחלה. חיסון נגד וירוס הפילומה, זיהום המועבר במגע מיני הגורם ליבלת גניטאלית, הינו דוגמה להתנהגויות מניעה. היצג של מידע בריאותי במונחים של רווח או הפסד משפיע על האפקטיביות בקידום התנהגויות בריאות. היצג חיובי מדגיש את היתרונות בגין ביצוע התנהגויות ואילו היצג שלילי מדגיש עלויות בגין אי ביצוע ההתנהגויות. הספרות מצביעה על סוג התנהגויות הבריאות – גילוי לעומת מניעה, כמשתנה מתערב בהשפעת ההיצג על ביצוע התנהגויות בריאות.

השערת המחקר: היצג שלילי יימצא יעיל יותר מהיצג חיובי בקידום התנהגויות לגילוי איידס; לעומת זאת, היצג חיובי יימצא יעיל יותר מהיצג שלילי בקידום התנהגויות חיסון נגד וירוס הפילומה.

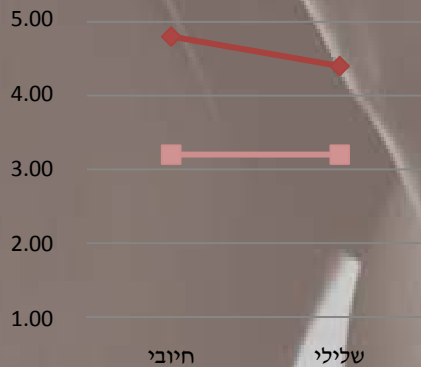
שיטה: 144 סטודנטיות ממכללת רופין מילאו שאלונים בנושא כוונת התנהגויות לביצוע בדיקת גילוי לאיידס ולביצוע חיסון נגד וירוס הפילומה. מחצית מהשאלונים הציגו את שתי ההתנהגויות בהיצג שלילי – העלויות בגין אי ביצוע בדיקה או חיסון, ומחציתם הציגו את ההיצג החיובי – היתרונות בעקבות ביצועם. המניפולציה בוצעה על ידי חמש שאלות שהציגו את העלויות או היתרונות של כל אחת משתי ההתנהגויות, וכוונת ההתנהגויות נבדקה באמצעות שלוש שאלות עבור כל התנהגויות. המשתתפות התבקשו לציין את מידת הסכמתן עם כל אחד משמונת ההיגדים עבור כל סוג התנהגויות. כמו כן נשאלו המשתתפות באם נבדקו למחלת האיידס והאם חוסנו נגד וירוס הפילומה.

תוצאות: האינטראקציה לא הייתה מובהקת עבור שתי כוונות ההתנהגויות: לגילוי איידס – $F(1,142)=0.59, p>.05$, לביצוע חיסון – $F(1,142)=1.98, p>.05$. נמצא הבדל מובהק סטטיסטית בכוונות ההתנהגויות עבור נשים שביצעו בדיקה או חיסון לבין אלה שלא: לגילוי איידס – $F(1,142)=51.5, p<.05$; לביצוע חיסון – $F(1,142)=34.4, p<.05$; כלומר, משתתפות שביצעו בדיקת איידס או חיסון נגד וירוס הפילומה הביעו כוונות התנהגויות גבוהות יותר מהאחרות. לא נמצא הבדל מובהק סטטיסטית בין היצג שלילי לבין היצג חיובי בכוונות התנהגויות לביצוע בדיקת איידס – $F(1,142)=0.5, p>.05$, או לביצוע חיסון – $F(1,142)=0.9, p>.05$. הכיוון המשווער של השפעת ההיצג נמצא רק עבור משתתפות שביצעו בדיקת איידס או חיסון נגד וירוס הפילומה, ואילו בקרב המשתתפות האחרות נמצא דפוס הפוך. יחד עם זאת, כל ההבדלים היו קטנים ולא מובהקים סטטיסטית.

כוונת התנהגויות לביצוע בדיקת איידס
לפי היצג ומודעות

כוונת התנהגויות ביצוע חיסון
לפי היצג ומודעות

דיון: כוונות התנהגויות גבוהות יותר בהיצג שלילי של התנהגויות גילוי ובהיצג חיובי של התנהגויות מניעה נמצאו רק בקרב משתתפות שביצעו בדיקת איידס או חיסון נגד וירוס הפילומה. אולם, גם עבורן האפקט היה קטן ולא מובהק סטטיסטית. מחקר עתידי נחוץ על מנת לבדוק האם אכן משתנה המעורבות בנושא הנדון, שניתן להסיק עליו מביצוע בדיקה וחיסון, אכן משמש כמשתנה מתערב בהשפעת ההיצג על כוונות התנהגויות בריאות – גילוי ומניעה.